

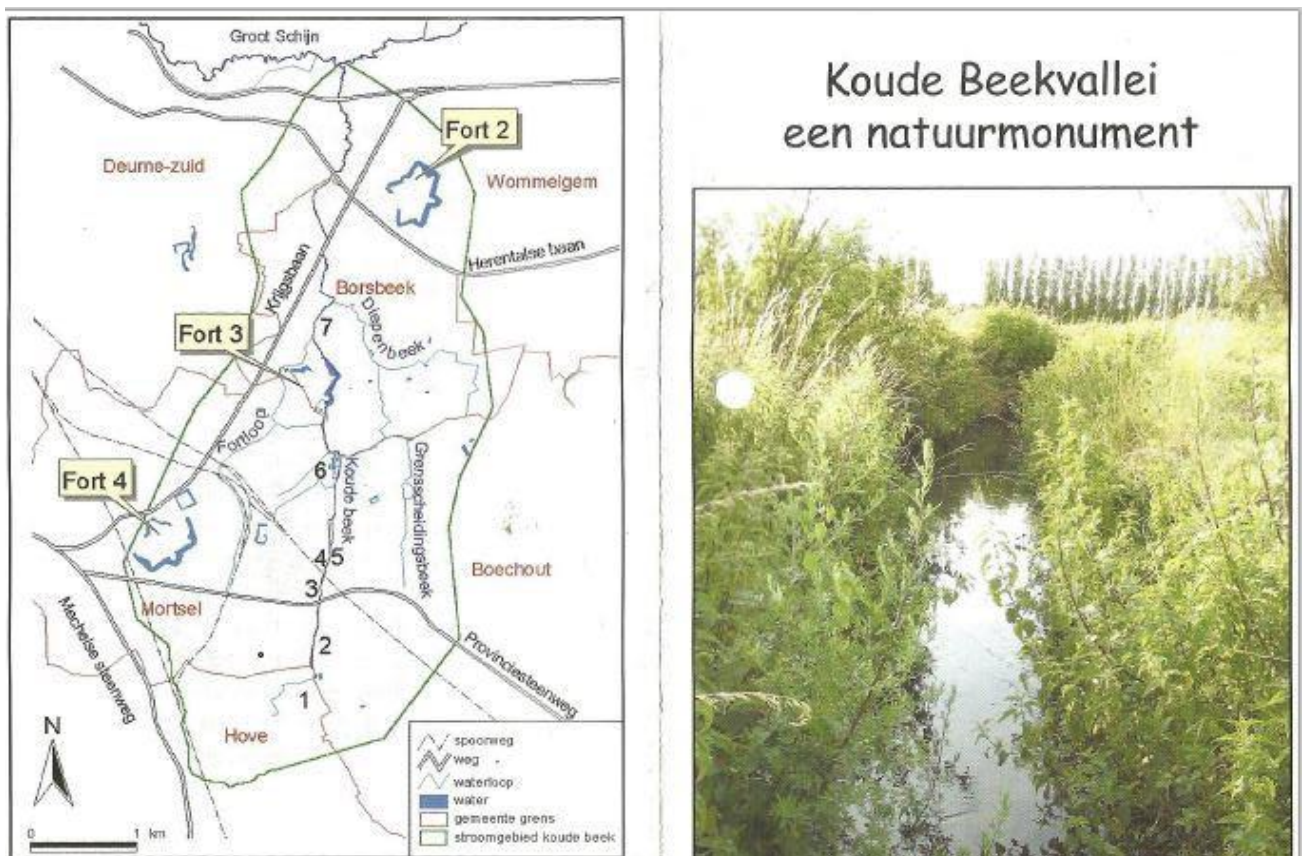
Advies: Landschap Koude Beekvallei intergemeentelijk ruimtelijk ordenen

Inleiding

“Het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Mortsel (GRSM) werd definitief vastgesteld in de gemeenteraad van 19 december 2006. Op 1 maart 2007 heeft de bestendige deputatie van de provincie Antwerpen het document goedgekeurd met uitzondering van één passage uit de bindende bepalingen. Dit besluit is in het Belgisch Staatsblad verschenen op 27 maart 2007” (bron: website Stad Mortsel.)

Bij het ‘**bindend gedeelte**’ van GRSM (blz. 201 - 204): ‘HOOFDSTUK I: SELECTIE EN CATEGORISERING VAN ELEMENTEN VAN DE GEWENSTE RUIMTELIJKE STRUCTUUR (1.1 NATUURLIJKE STRUCTUUR)’

*“De stad selecteert de vallei van **de Koude Beek** als waardevolle beekvallei en als open-ruimtecorridor met structurerende waarde op bovengemeentelijk niveau. Een gecoördineerde aanpak met de buurgemeenten is noodzakelijk..... Bij alle projecten wordt bijzondere aandacht besteed aan de natuurlijke en ecologische (infra)structuur, met het oog op een samenhangende natuurontwikkeling (bv. de verbinding tussen Fort 4 en Fort 3, met de Fortloop, Koude Beek en spoorwegberm als natuurverbindingselementen) in het geheel van Mortsel”.*

Cover van plooi folder (2004) van Natuurpunt (afdelingen Zuidrand, Land van Reyen en Schijnvallei i.i.s.m Actiecomité Bessemstraat)

Advies:

De milieuraad vraagt de Stad Mortsel om een initiatief te nemen tot een gemeentegrenzen overbruggend beleid voor de zone langs de gehele lengte van de Koude Beek (Hove, Boechout, Mortsel, Borsbeek). Hierbij zou dan de Koude Beek als 'groen-blauw' lint de drager zijn met de beek als waterlichaam met zowel de linker- als de rechteroever. We willen in dit advies ons focussen op de ruimtelijke verbinding tussen het gerealiseerde '(Landschaps-)park Frijthout (Hove)' en de inrichting Koude Beek in district Borsbeek (stad Antwerpen). De facto bestaat er nu reeds, op een paar stukjes na, een mooi groen open gebied maar het is voorlopig nog een ruimtelijk en juridisch lappendeken waar geen of weinig samenhang is in het bestaand natuurbeheer als 'groen-blauw' lint en als open-verbindingsgebied. De Milieuraad vraagt daarom aan de Stad Mortsel om dringend een initiatief te nemen tot het opmaken van een intergemeentelijke ruimtelijke visie voor het hele gebied (zie perimeter – stroomgebied Koude Beek) dit om de versnippering van beleid en bevoegdheden tegen te gaan.

Dit kan uitmonden in een **Natuurverbindingsgebied of Natuurverwevingsgebied** (* IVON **Natuurdecreet -1997**) (Provincie-DMN/DRP) en/of de opmaak van een **Natuurbeheerplan** (type2 **) (meer info: <https://natuurenbos.vlaanderen.be/natuurbeheerplannen>) en als juridische verankering.

Een **Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan (PRUP)** is ook mogelijk maar moeilijk gezien de zware administratieve procedure en ook al omdat binnen de perimeter van het valleigebied al verschillende gemeentelijke RUP's van toepassing zijn.

Ook een visieplan om het landschap te beheren is mogelijk bv. opgemaakt door Regionaal Landschap Rivierenland – LOB-werking samen met opmaak van een Functioneel Ecologische Netwerk (FEN). Deze 2 laatste instrumenten of planningstools hebben echter geen juridische waarde. De stad Mortsel samen met de aangrenzende gemeenten (Boechout, Stad Antw.- district Borsbeek, Hove) en de provinciale diensten Ruimtelijk Planning en Integraal Waterbeleid zijn de (hoofd-)actoren Andere partners zoals Kempens Landschap, samen met ANB, Natuurpunt, Aquafin en de streekvereniging Zuidrand zijn uiteraard ook onontbeerlijk. De milieuraad spreekt de voorkeur uit om het volledig gebied (beekvallei) juridisch te verankeren zodat de natuurwaarden op lange termijn worden verhoogd en beschermd.

Voor de gronden die voor landbouwdoeleinden zijn en in eigendom zijn van de overheid (o.a. Stad Mortsel, ANB, ...) vraagt de milieuraad de bestaande beheerovereenkomsten (ikv agrobiodiversiteit) met de landbouwer(s) uit te breiden.

De milieuraad vraagt ook dat er wordt op toegezien op de geldende wettelijke afstandsregels ikv bemesting en pesticidengebruik langs grachten en waterlopen in de perimeter van de Koude Beekvallei. Een coördinerende aanpak ikv handhaving met andere overheden is aangewezen (zie meer info:

- **Provincie:** <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/dienst-integraal-waterbeleid/wonen-of-werken-langs-een-waterloop/wonen-langs-een-waterloop.html>
- **VLM:** <https://www.vlm.be/nl/themas/waterkwaliteit/Mestbank/bemesting/aanwenden-van-mest/afstandsregels-tot-waterlopen/Paginas/default.aspx>
- **Vlaams (VMM):** <https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bekkens/bovenscheldebekken/in-de-kijker/overzicht-afstandsregels-tot-waterlopen>

Doelstellingen: Biodiversiteit, Water, Landbouw, (passieve) Recreatie

Onderstaande doelstellingen kunnen de basis zijn voor de opmaak van zo'n Natuurverbindings- of verwevingsgebied en/of opmaak Natuurbeheerplan (type 2) en voor een betere onderlinge samenwerking tussen al de betrokken partners: Gemeenten Hove, Boechout, Mortsels, district Borsbeek (stad Antw.), de provinciale diensten (DIW,DRP, DMN), de Vlaamse diensten (VMM, VLM, ANB,) Regionaal Landschap Rivierenland, Aquafin, Natuurpunt (afd. Land van Reyen, Zuidrand, Schijnvallei), landbouwers (Boerenbond), Stichting Kempens Landschap,

- Klimaat **adaptief waterbeheer**: waterberging en infiltratie en verbeteren van de oppervlaktekwaliteit. De zone klimaat-robuust maken (met de integratie van de bestaande hemelwater- en droogteplannen). Dit zowel in het beheersen van de watervolumes om overstromingen benedenwaarts te voorkomen als het hemelwater zolang mogelijk vast te houden (voor ingeval van droogte);
- Gemeente-overschrijdende natuurverbinding organiseren waardoor **de biodiversiteit** voor de ganse zone verhoogd wordt. Dit kan o.a. door aangepast oeverbeheer en door het aanbrengen van verantwoorde en weloverwogen KLE's (Kleine LandschapsElementen), een soortgericht beheer (kievit, zwaluw, amfibieën, ...). Ook verwaarloosde en verweesde plekken (bv. aan park Savelkoul) kunnen beter geoptimaliseerd worden naar biodiversiteit;
- Verder verharding tegengaan en waar mogelijk **ontharding** van de open ruimte;
- Het verzekeren van de toekomstmogelijkheden van **de landbouw** door transitie naar een meer duurzame en klimaat-robuuste landbouw; bij voorkeur biologische landbouw (reduceren bemesting en pesticiden-gebruik). Bovendien een natuurgericht oever- en perceelrandenbeheer met respect voor de afstandsregels;
- **Meer open-ruimte-verbindingen creëren** en meervoudig en publiek ruimtegebruik;
- Verbetering van de **toeristische ontsluiting** (fietsen, wandelen, erfgoed) en met aandacht voor de belevingswaarde in het kader van passieve recreatie. Een optimale coördinatie van de bestaande (boven-)lokale wandel- en fietstrajecten realiseren en bovendien de missinglinks in kaart brengen en oplossen.

Tegelijkertijd neemt de Milieuraad van Mortsels op zich dat de Milieuraad van Boechout hun gemeentebestuur aanspoort om de Koude Beekvallei verder (juridisch) te beschermen via een aanvullend RUP en verdere natuurrealisaties in het valleigebied te ondernemen. Ook via het recent VLM-landinrichtingsproject "Antwerpse Zuidrand" (<https://www.vlm.be/nl/projecten/vlm-projecten/Antwerpse-Zuidrand>) zijn er mogelijkheden in de zone tussen de Koude Beek en de Borsbeeksesteenweg. Ter hoogte van Sfinks-weide aan oever van Koude Beek (grens Mortsels/Boechout) zouden de graslanden beter natuurlijker beheerd kunnen worden. De VLM-subsidiemogelijkheden rond Openruimteparels (<https://www.vlm.be/nl/projecten/vlm-projecten/Antwerpse-Zuidrand/Paginas/openruimteparels.aspx>) kunnen aanvullend zorgen voor te realiseren natuurverbindingen ...

Bovendien willen we de GECORO's van Mortsels, Boechout, Hove en Stad Antwerpen-district Borsbeek sensibiliseren en oproepen om dit gebied de nodige aandacht te geven en de bovenstaande doelstellingen mee te onderschrijven.

Opgemaakt op 19 februari 2025 door Milieuraad van Mortsels (<https://www.milieuraadmortsels.be/>)

BIJLAGE:

1/ Subsidiemogelijkheden Open-ruimte (planning):

- RUP's= <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/nieuwe-regeling-subsidie-gemeentelijke-ruimtelijke-uitvoeringsplannen>
- Vlaams Openruimtefonds (minister Hilde Crevits): <https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/regelgeving/ministerieel-besluit-18-10-2024-verdeling-algemene-werkingssubsidie-open-ruimte-2024> en https://m.standaard.be/cnt/dmf20241010_97269695?journeybuilder=nopaywall
- Natuurbeheerplannen: <https://natuurenbos.vlaanderen.be/subsidies/subsidies-natuurbeheerplan>

2/ Natuurdecreet (okt. 1997): <https://navigator.emis.vito.be/detail?wold=296> en Natuurbeheerplannen (2017)

(*) Hoofdstuk V. Gebiedsgericht beleid (<https://navigator.emis.vito.be/detail?wold=4597>)

Afdeling 2. Het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON)

Artikel 27.

§ 1 Het IVON is een geheel van gebieden waarin de administratieve overheid, binnen haar bevoegdheden, zorg draagt voor het behoud van de aanwezige natuurwaarden, maatregelen neemt ter bevordering en versterking van die natuurwaarden, alsook stimulerende maatregelen neemt ter bevordering van de biologische diversiteit. Deze maatregelen mogen de landbouw- en bosbouwexploitatie binnen het daartoe bestemd gebied niet regelen, tenzij via het instrument van de beheersovereenkomsten conform artikelen 45 en 46.

§ 2 Het IVON omvat de volgende onderdelen :

- 1° **natuurverwevingsgebieden**: dit zijn aaneengesloten gebieden waarin verschillende functies voorkomen en die gekenmerkt zijn door de aanwezigheid van hoge natuurwaarden, waarvan de duurzaamheid kan worden bereikt door het realiseren van het standstill-beginsel, het instandhouden en herstellen van de structuurkenmerken van de waterlopen, het instandhouden en herstellen van de waterhuishouding, het reliëf en de bodem en het bevorderen van het onderhoud en de ontwikkeling van de natuurwaarden. Als natuurverwevingsgebied kunnen worden aangeduid alle in artikel 20 aangeduide gebieden alsook de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden en recreatiegebieden met toepassing van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996. De Vlaamse regering bakent binnen 5 jaar na de inwerkingtreding van dit decreet een effectief te realiseren oppervlakte van 150.000 ha natuurverwevingsgebieden af .
- 2° **natuurverbindingsgebieden**: dit zijn gebieden die ongeacht hun oppervlakte van belang zijn voor de migratie van planten en dieren tussen de gebieden van het VEN en/of natuurreservaten en die strook- of lijnvormig zijn met een aaneenschakeling van kleine landschapselementen.

§ 3 Elk natuurverwevingsgebied dat de Vlaamse regering in overdruk afbakt overeenkomstig de wetgeving betreffende de ruimtelijke ordening in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan, wordt van rechtswege beschouwd als natuurverwevingsgebied in de zin van dit decreet.

Elk natuurverbindingsgebied of met dit gebied vergelijkbaar gebied dat de Provincieraad afbakt overeenkomstig de wetgeving betreffende de ruimtelijke ordening in een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan, wordt van rechtswege beschouwd als natuurverbindingsgebied in de zin van dit decreet.

Een volgens artikel 30, § 1, vastgesteld afbakeningsplan wordt van rechtswege opgeheven voor een onderdeel waarvoor later een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan in werking treedt dat aan dit onderdeel een bestemming geeft waardoor dit laatste niet meer krachtens artikel 27, § 2 van dit decreet zou kunnen worden aangeduid als onderdeel van het natuurverwevingsgebied. Het aldus opgeheven onderdeel van het afbakeningsplan herneemt zijn rechtskracht indien en in de mate het bedoelde ruimtelijk uitvoeringsplan door de Raad van State wordt geschorst of vernietigd.

Een volgens artikel 30, § 2, vastgesteld afbakeningsplan van een natuurverbindingsgebied kan worden opgeheven door een gewestelijk of een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan of door afbakeningen op basis van artikelen 21 of 30, § 1.

() Natuurbeheerplannen (wetgeving sinds 2017)**

- <https://natuurenbos.vlaanderen.be/natuurbeheerplannen/wetgeving-natuurbeheerplannen>
en
- https://natuurenbos.vlaanderen.be/sites/default/files/documenten/brochure_wegwijs_in_het_natuurbeheerplan.pdf)

De volledige Inventarisatie van bestaande beleidsplannen die interfereren met het gebied van de laatste 25 jaar (2000-2025) en de ppt-presentatie van dd. 19/02/2025 is bij de Milieuraad op te vragen (e-mail: Koen.famcuypers@gmail.com).